

FJÄRDE SÖNDAGEN "UNDER ÅRET"

ÅRGÅNG A

Första läsningen: **Sef 2:3; 3:12-13** (*Jag skall lämna kvar hos dig en arm och ödmjuk skara*)

I Gamla testamentet talas ofta – som här – om *en helig rest* av folket som skonats (likt Noa i urtiden). Den lever utsatt och inväntar ödmjukt Guds hjälp. Gud ska göra en ny (messiansk) början med dem (Jes 4:3; 7:3; 10:20; 11:1, 11; 17:3; Jer 8:3; 31:7; Mik 4:7; Amos 3:12; Syr 47:22; Esr 9:15; Hagg 1:12; Sak 8:6; jfr även Rom 11:5; Upp 5:5; 22:16). De är **saligprisningarnas folk** (se nedan), Guds får (jfr Ps 23; Joh kap. 10).

Andra läsningen: **1 Kor 1:26-31** (*Det som är svagt i världen utvalde Gud*)

De stolta besserwissrarna i församlingen i Korinth var urkyrkans moraliska frifräsare och partibildare. De tillrättavisas här av Paulus som hänvisar till den sanna ödmjukhet som Jesu lärde oss i **saligprisningarna** (nedan). Denna världens kloka och erkända huvuden har missat visheten från Gud: Jesu jordnära kärlek och mildhet, och Guds dom över högmodet.

Evangelium: **Matt 5:1-12a** (*Saliga de som är fattiga i anden*)

Katolska kyrkans katekes ägnar fjorton avsnitt (1716-1729; jfr 1820) åt inledningsorden till Jesu bergspredikan, som Matteus ger oss i tre kapitel (Matt kap. 5-7), Lukas i kortare form (Luk 6:20-49). Katekesen kallar saligprisningarna för *hjärtat av Jesu förkunnelse* (nr 1716). De är *en bild av Jesu ansikte och beskriver hans kärlek* och tar form i *jungfru Marias och alla heligas liv* (nr 1717).

Hur tänkte Matteus? Eftersom han så ofta citerar profeterna och talar om hur de förföljdes, är det där vi ska leta efter textens bakgrund. Tonen anges i v. 3: Lyckliga är (d.v.s. blir) de "fattiga i anden". Matteus grekiska term finns i hebreisk form i de samtida Qumranskrifterna (Dödahavsrollarna) och syftar där på Guds goda nyheter till de *betryckta* (orättvist behandlade, fattiga, föraktade) i Jes 61:1, dessa som trots sitt läge väljer att förbli trogna mot Gud. De är *ödmjuka och förkrossade* (Jes 66:2), och liknar så Guds lidande tjänare i Jes 53:4, 5, 19. Sådana får nu veta att Guds kungarrike är på väg, allt blir bra.

De första fyra saligprisningar ger ren tröst åt desperata lärjungar. De följande fyra har en mer aktiv ton, vi ska svara på Guds gåva med handlingar: den som efterliknar Guds barmhärtighet hittar Guds barmhärtighet (jfr Hos 6:6; 10:12), de som uppriktigt söker Gud (jfr Ps 24:4-5) ska se hans härlighet (Jes 35:2), Guds "söner" – det sanna Israel – är de som förverkligar *shalom* (fred; jfr Ps 34:15). Den åttonde saligprisningen är svar till alla de plågade, bönfällande rättfärdigas röster som ekar i Psaltarens många klagopsalmer: "Vi gör Guds vilja, men utnyttjas, förlöjligas, jagas! Hjälpt oss!" Så var Jesu vänner. Dem utlovar han *glädje* (v. 12).

MÅNDAGEN I FJÄRDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Heb 11:32-40** (*Genom sin tro kunde de besegra kungariken*)

I de kristnas utsatta läge krävs *tro och uthållighet*. Det handlar detta brevs kapitel 11 och 12 om. I fredags hörde vi om Abraham som uppmuntrande exempel, här får vi fler (men varför är de tanklösa Simson och Jefta med? Jfr Dom 11:29-40; kap. 13-16).

Evangelium: **Mark 5:1-20** (*Far ut ur mannen, du orena ande!*)

I Markusevangeliet växlar Jesus ofta mellan judiskt och – som här – hedniskt land. Den pendlande reserutten är ett sätt för Markus att visa hur Jesu barmhärtighet överskred de gränser mellan rent och orent som skiljde Guds folk från andra. Området är dystert: hedningarna höll sig med svin, det var förbjudet för judar. Här härjar *demonernas ödeläggelse*. Vi möter en ofattbart isolerad människa, förlamad av motsatser. Han lever, men bland döda. Han bor där ingen vill bo (jfr Jes 65:4). Han ropar dag och natt men till ingen. Hans kontaktform är att undvika kontakt, skaka av sig alla försök att gripa och begripa honom. Markus ger oss otäcka detaljer om den besattes övermänskliga krafter i v. 3-5 (mannen misshandlar också sig själv), och vi får veta att demonen i honom (som är flera) darrar i Jesu närvaro – två typiska tecken på äkta besatthet.

Demonens namn betecknar en romersk arméenheter på ca 6 000 man. Handlade denna berättelse i en ursprungligare version om romarrikets ”andliga förtryck” av judarna? Staden Rom symboliserades av en sugga som ammade kultingar. Bilden väckte avsky bland judar, och kopplingen mellan svin och demoner låg nära. Många dåtida judiska läsare kan bara ha jublat vid tanken på två tusen orena ”legion”-djur som inte klarar av att styra sin egen destruktivitet utan störtar sig i sjön – det onda förgör det onda (jfr 2 Mos 14:27f). Men det är knappast vad Markus vill säga. Hans poäng är att hedningar i sin gravdystra värld besegras och räddas av Jesus. Lokalbefolkningen får Jesus att lämna området (i Mark 7:31 f återkommer han dock). De och Jesu lärjungar grips av fruktan. Den befriade mannen är glad, vill genast följa Jesus till judiskt område men får nöja sig med att bli apostel för sina egna. Blir man berusad av Jesu befriande nåd dras man lätt till överdrifter, man vill skänka Gud ALLT (bli präst, nunna, martyr...) men det behövs inte.

Min Gud, berget som är min tillflykt, min sköld och mitt starka värn. (2 Sam 22:3)

TISDAGEN I FJÄRDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Heb 12:1-4** (*Låt oss hålla ut i det lopp vi har framför oss*)

Kristet liv är *imitatio Christi* – Kristi efterföljelse. *Skyn av vittnen* (v. 1) är forntidens troshjältar, men även detta brevs läsare själva och de kamrater som de har sett lida för tron (jfr Hebr 10:32-34). Alla helgon tillhör också *skyn*.

Evangelium: **Mark 5:21-43** (*Lilla flicka, jag säger dig, stig upp!*)

Är det en ren tillfällighet att flickan som dör är lika gammal som den tid kvinnan har lidit av blödningar (tolv år)? Båda har det gemensamt att de är **hindrade att utföra kroppens uppdrag**: *Var fruktsamma och föröka er* (1 Mos 1:28). Den ena dör för ung, hos den andra blöder möjligheten bort, med bitter besvikelse över den egna kroppen och dyra gynekologer. Att ge livet vidare var *allt* för Gud och hans folk. *Livsvätskorna* i män och kvinnor aktades i Mose lag som okränkbara: en sädesuttömning hos mannen som spilldes (så tolkas 3 Mos 15:18 bäst) eller blödningar hos kvinnan (i vanlig eller sjuklig form) ansågs *orena*. Därför gav lagen reningsregler så att kvinnor efter menstruation och barnafödande kunde välkomnas i ”det heligas sfär” igen. Men Markus visar att lagen är till ingen hjälp här: kvinnan blöder ju ständigt och måste tro att hon är förkastad av Gud. Desperat hoppas hon på Jesus. Rädslan att bli fördömd när hon – en oren kvinna – gör Jesus oren genom att vidröra honom (3 Mos 15:19-27) får henne att *stjåla* nåden. Som vanligt när det rör sig om kvinnor har Jesus bara gott att säga. Hon ska känna sig fri från sin plåga och inte oroa sig. Den botade kvinnan kallas *dotter*.

Ännu ömmare väcks sedan den lilla flickan ur dödens sömn. Markus bevarar det arameiska uttrycket *Talita kou´m* (*lilla flicka, res dig*). Det är inte så att Jesus *ber* Gud att hon ska få leva (som i 1 Kung 17:19-22 och 2 Kung 4:32-37) utan han *befaller* i egen auktoritet (jfr Luk 7:14 och Joh 11:43). Så ska vi en gång *uppstå* genom hans ord. Jesu kommentar om den uppväckta flickans hunger illustrerar hennes återställda *livsaptit*. Herren över liv och död – *Skaparen* – har verkligen agerat denna dag: två kvinnor får frihet att fullända sin biologiska bestämmelse: att bli mödrar, att själva bli **upphov till liv**.

Var inte rädd, jag har friköpt dig, jag har gett dig ditt namn, du är min. (Jes 41:1)

ONSDAGEN I FJÄRDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Heb 12:4-7, 11-15** (*Den Herren älskar, den tuktar han*)

Hebreerbrevets adressater har förföljts, förlöjligats, sett vänner ruttna i fångelser och själva förlorat egendom för Kristi skull (Heb 10:32-34). Men de lever. De förlorar ännu mer än livet om de ger upp nu, nämligen sin själ. Det är dags att ta hand om sig själv och slicka sina sår (v. 12-13). Gud beskrivs med dåtidens tuffa – lite för tuffa – fadersideal.

Evangelium **Mark 6:1-6** (*En profet blir ringaktad bara i sin hemstad*)

Markus (och Matteus) version av kändisen Jesus återkomst till sin stad är mindre våldsam än den hos Lukas (Luk 4:16-30), där Jesus väcker stadens raseri och nästan mister livet (ett förlopp som Lukas känner allt för väl igen från Paulus undervisning som ofta urartade så, jfr t.ex. Apg kap. 14). Jesus imponerar inte. *Han är ju bara en av oss* – den dolda självnedvärderingen märks. Det är jantelagens reduktionism! Man väntar sig inget storslaget från sin egen gata. Vad skulle vi tänka om ”profeten Hasse från Eslöv”? Då som nu hånas och kvävs tecken på originalitet, från barnsben.

Jesu ”bröder” och ”systrar” kallas här inte som Jesus uttryckligen för Marias barn (grekiskan i v. 3 har ”sonen”, bestämd form, singularis). Det kallas de aldrig. De är släktingar i vid bemärkelse – ett bibeltypiskt sätt att tala, vanligt även i dag i Mellanöstern (det kan mycket väl vara den biologiska modern till Jesu ”bror” Jakob i v. 3 som dyker upp i Mark 15:40; jfr Matt 27:56/Joh 19:25). Katolska kyrkan lär att Maria inte fick fler barn än Jesus, hon förblev alltid jungfru (*Katolska kyrkans katekes*, nr 499-511). Så är det också lättare att förstå varför inte ens de närmaste ställer sig bakom Jesus. *Vad Marias hjärta måste ha blött* (jfr Luk 2:34-35)! De av Jesu släkt som var kvar i staden efter detta fiasko höll nog låg profil, rodnande av skam. Att Jesus inte ”kunde” utföra under (v. 5) betyder väl att det vore meningslöst. Nasarets motvilja var kompakt. Jesus kastar inte pärlor för svin (Matt 7:6).

Var och en som känns vid mig inför människorna, honom skall jag kännas vid inför min fader i himlen. (Matt 10:32)

TORSDAGEN I FJÄRDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Heb 12:18-19, 21-24** (*Ni har kommit till Sions berg och den levande Gudens stad*)

Läsarna är hårt trängda för Kristi skull, en del har säkert tvingats att ta till tiggarskålen, ingen köpte deras varor, ingen gav dem nytt jobb (jfr Heb 10:32-34). Men inför Gud är de vinnare. En *festförsamling* (v. 23) av änglar och helgon väntar på dem hos Gud.

Evangelium: **Mark 6:7-13** (*Han sände ut dem*)

Alla konfirmerade kristna (inte bara präster och missionärer) ska vara aktiva reklampelare för Jesus. Vi ska inte äga saker som hindrar oss i det. Medvetna om hur viktig vår tro är ska vi hellre säga upp gemenskapen med sådana som fördärvar tron (= skaka av deras damm under våra fötter, v.11) än att ingå fega och fula kompromisser.

Poängen med apostlarnas packlista är att budskapet är viktigare än bekvämligheten. Är de gäster i en by ska de inte spana efter finare logi utan bara göra vad de kom för. Texten *Didaché* (De tolv apostlarnas lära) från slutet av det första århundradet visar att vandrarpredikanter (som dem i 3 Joh v. 5-8) blev så besvärliga att urkyrkan fick reglera deras rättigheter (om de inte nöjde sig med en eller två dagars husly skulle de räknas som

falska profeter, se Did 11:5, *De apostoliska fäderna*, Artos förlag). Enligt Markus (v. 8) sade Jesus att apostlarna fick ha en stav med sig (bra mot vilda djur och rövare). Men Lukas och Matteus berättar motsatsen – varför? (Matt 10:10; Luk 9:3). Vi katoliker kräver inte att Bibeln ska vara fri från alla tänkbara motsägelser: att Bibeln är **Guds ord** betyder att den är *ofelbar i det den vill förmedla = kunskapen om frälsningshistorien och gemenskap med Gud*, inte ”felfri” enligt polisrapportens krav. Kanske skulle apostlarna någon gång bära stav, andra gånger inte?

I v. 13 ser vi att apostlarna skulle *smörja sjuka med olja*. Denna apostoliska praxis hör vi inte mycket om i Nya testamentet. Man gjorde ofta så med sjuka (Luk 10:34) men av Jak 5:14-15 inser vi att apostlarna av Jesus också på något sätt fick fullmakt till *en smörjelse med rituell, syndaförlåtande karaktär*. Den fortlever i katolska kyrkans sakrament **de sjukas smörjelse** (*Katolska kyrkans katekes*, nr 1499-1532).

Jag skickar er som får in bland vargar. (Matt 10:16)

FREDAGEN I FJÄRDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Heb 13:1-8** (*Jesus Kristus är densamme, i går, i dag och i evighet*)

V. 2: Dörren ska vara öppen för främmande – gästen kan vara en ängel (jfr 1 Mos kap.18; Dom kap. 13; Tob kap. 5) – riskabelt med tanke på läsarnas utsatthet! Häktade kamrater behöver mat, de som misshandlats vård (v. 3). Kyskhet, förnöjsamhet och vördnad för ämbetsbärarna är självklarheter (v. 4-7). V. 7-8 visar att läsarna inte tillhörde de tidigaste kristna. Trosbekännelsen är orubblig (v. 8 f).

Evangelium: **Mark 6:14-29** (*Johannes, han som jag lät halshugga, det är han som har uppstått!*)

Välkommen på fest hos den rika eliten som är absolut döv för allt vad Jesus har att säga. Här drar man sig inte för att låta flickan Salome – väl knappt mer än ett barn – egga överklassens herrar som en annan lyxprostituerad. Markus öppnar dörren på glänt för oss till det makabra och perversa liv kring Jesu jordiska furste Herodes Antipas. Vi hör gubbarna skråla och skratta. Lukten av alkohol (och annat) slår emot oss. En cocktail av **äktenskapsbrott** och **paranoia** får vi här. Herodes – som Markus kallar för ”kung”, förmodligen i enlighet med folklig jargon, fast Herodes hade en ringare titel, tetrark (”fjärdingsfurste”) – levde i ett syndigt förhållande med en annans hustru. Hon var av finare ätt än han vilket kunde stärka hans chans att på sikt bli riktig kung. Samtidigt stötte han bort sin arabiska hustru, vilket till romernas irritation skapade krigstillstånd med grannlandet.

Herodes plågades väl av tanken att Jesus kunde vara Döparen som rest sig ur graven för att hämnas. Evangeliet är enligt Paulus *en doft av död* för vissa (2 Kor 2:16). Många

tänkte nog som fursten (Mark 8:28 – märkligt att så många kunde tro att Döparen uppstod men inte på Jesu uppståndelse). Senare kom Herodes att möta den milde Mästaren själv – då kunde han inte hålla sig för skratt (Luk 23:11-12). Markus gör *parallellen mellan Döparen och profeten Elia* tydlig: även Elia förföljdes av en ond kung och hans mordlystna drottning (1 Kung kap. 17 ff). Döparen var *den nye Elia* som skulle bana väg för Herren (Mal 4:5-6, i några biblar = 3:23-24; Mark 1:2; Matt 11:14). I går hörde vi om den apostoliska utsändningen i Jesu namn. I dag ser vi vad den kan kosta.

Förslag till fredagsoffer: uppväcka inre avsky mot fjäsk inför makt och skamlös lyx

LÖRDAGEN I FJÄRDE VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Heb 13:15-17, 20-21** (*Må fridens Gud styrka er i allt gott*)

Hebreerbrevet mynnar ut i råd om lovprisning, goda gärningar och lydnad mot kyrkans ledare, dessa som tydligen spelade en viktig roll som läsarnas själaherdar med erkänt ansvar för deras eviga väl. *Må vi vara en glädje, inte en börda för våra herdar!*

Evangelium: **Mark 6:30-34** (*De var som får utan herde*)

Jesus och apostlarna är på semester (v. 31) men Jesus åsidosätter här sin trötthet och undervisar extra länge. Han kan bara inte skicka hem människor utan ord av tröst och hopp. I Jesu medlidande avslöjas hans självbild: han är herden från Gud, ja Gud själv, som skulle komma och ta hand om folket som var försummade och förvirrade som får blir när herdarna struntar i deras behov (jfr 4 Mos 27:17; 1 Kung 22:17; Hes 34:5-31; Sak 10:2). Även kyrkan i dag är en plats där många kommer och går så att personalen knappt får tid att äta. Man vill ha tjänster, pengar, förbön, mirakel, förlåtelse, goda råd, matkuponger eller sällskap. Skaror av människor har ögonen förvåntansfullt riktade mot evangeliets tjänare i varje avkrok av världen.

Det hör till den kristna grunderfarenheten att ha varit det förlorade fåret som Jesus letade upp och bar på sina axlar (Luk 15:4-5), att vara viktigare i hans ögon än de nittionio rättfärdiga. Ett eko av Jesu röst är det när en präst i biktstolen säger till ett plågat biktbarn att lugnt ta sin tid även om folk köar utanför.

Jag är den gode herden, och jag känner mina får, och de känner mig. (Joh 10:14)
